

INGLIZ TILIDA SHAXSNING YUZ IFODASI TASVIRIDA IDIOMALARNING O'RNI VA AHAMIYATI

Ra'no Turayeva
Buxoro innovatsion ta'lim va
tibbiyot universiteti

Annotatsiya. Ushbu tezisda ingliz tilida yuz ifodasi tasvirini ifodalashda idiomalardan foydalanish va ularning o'ziga xosligi xususidagi fikrlar tahlilga tortildi. Idiomalardan yuz ifodasini aks ettirishda foydalanish til boyligini ko'rsatuvchi manbalardan biri sanaladi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, idiomalar, til birligi, tahlil.

Barchamizga ma'lumki, tildagi mavjud elementlar har bir xalq do'irasiga ko'ra bir-biridan farq qiladi. Bu ingliz tilidagi idiomalar uchun ham amal qilib, avvalo, idiomalarning nima ekanligi xususida fikr bildirsak. Idioma, odatda, iboraga biriktirilgan ko'chma, to'g'ridan-to'g'ri bo'lmagan ma'noni ifodalovchi ibora yoki tasviriy ifodadir[4]. Majoziy idiomaga aylangan ba'zi iboralar esa idiomaning to'g'ridan-to'g'ri ma'nosini saqlab qoladi. Idiomalar barcha tillarda tez-tez uchraydi. Faqat ingliz tilida yigirma besh millionga yaqin idiomatik iboralar mavjud. Tilshunoslikda idiomalar, odatda, kompozitsionlik prinsipiga zid bo'lmagan nutq shakllari deb taxmin qilinadi. Ya'ni idiomaning ma'nosi tahlil qilinayotganda u ifodalagan ma'no so'zma-so'z emas, idiomaning umumiy mazmunidan kelib chiqqan holda belgilanadi.

Yuz ifodasi bilan bog'liq idiomalar madaniy qadriyatlar, tarixiy munosabatlar va tilning evolyutsiyasi haqida ma'lumot beradi. Alohidalikni qadrlaydigan madaniyatlarda shaxsiy ifoda va avtonomiya bilan bog'liq ko'proq idiomalar mavjud bo'lishi mumkin, masalan, his-tuyg'ularini ochiq ko'rsatish maqsadida qo'llanadigan "o'z qalbini yengiga kiyish" erkin tarjimasiga ega "*to wear one's heart on one's sleeve*" iborasi[1]. Aksincha, jamoaviy madaniyatlarda hissiy nazorat va ijtimoiy uyg'unlikni ta'kidlaydigan idiomalar bo'lishi mumkin, masalan, his-tuyg'ularni yashirish maqsadida qo'llanuvchi "*to keep a straight face*" ma'noli ibora[3].

Idiomalar, ko‘pincha, mavhum tushunchalarni jismoniy tajribalar bilan taqqoslaydigan konseptual metaforalarga tayanadi. “Ko‘zi ko‘ziga tushmoq” erkin tarjimasiga ega “to see eye to eye” ifodasi kelishuv xuddi vizual nuqtai nazarga ega bo‘lish kabi ekanligini ko‘rsatadi. Ba’zi idiomalar his-tuyg‘ularni yoki niyatlarni yetkazish uchun yuz xususiyatlariga tayanadi. **“Uning ko‘zlari chaqnadi”/“his eyes lit up”[2]** idiomasi hayajon yoki zavqni anglatadi, **“og‘ziga mum tishlamoq”/“her lips were sealed”[1]** esa maxfiylikni anglatadi.

Idiomalar ijtimoiy o‘zaro ta’sirda noverbal ishoralarning ahamiyatini ta’kidlaydi. "Birovning yuzini o‘qish" hissiyotlarni yuz ifodalari orqali tushunish qobiliyatini ifodalashda **“to read someone’s face”[1]** idiomasi qo‘llanadi. Hissiy qobiliyatlarni ham ifodalashda ingliz tilida yuz ifodasini aks ettiruvchi idiomalardan foydalaniladi. Bunga misol sifatida “oqibatlarini qabul qilish” ma’nosiga ega “to face the music” ifodasi; “ijobiy bo‘lmoq” mazmunini anglatuvchi “to keep one’s chin up” idiomalarini keltirish mumkin. Ingliz tilida ko‘pgina idiomalarda hazil effekti uchun mubolag‘adan foydalaniladi. “Uning jag‘i tushib ketdi” ma’nosiga ega **“His jaw dropped”[2]** idiomasi hayratga urg‘u beradi, “ko‘zlari boshidan chiqib ketdi” – **“her eyes popped out of her head”[3]** esa hayratni anglatadi.

Idiomalarning yuz ifodalari uchun lingvistik-madaniy va tarixiy ahamiyatini o‘rganib, biz til bizning qadriyatlarimiz, e’tiqodlarimiz va inson hissiyotlarini tushunishni qanday aks ettirishini chuqurroq tushunamiz. Ushbu bilim til boyligi va madaniy chegaralar bo‘ylab samarali muloqot qilish qobiliyatimizni oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "English Idioms, Phrases & Idiomatic Expressions". UsingEnglish.com. Retrieved 18 February 2024.
2. "idiomconnection.com". Archived from the original on 22 February 2019. Retrieved 18 February 2024.
3. "The Idioms". Retrieved 29 December 2012
4. www.wikipedia.org , www.google.com